

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Αθήνα, 26 Φεβρουαρίου 2014

«Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2012-13:

Ενδείξεις ανάκαμψης της μικρής επιχειρηματικότητας;»

- Περίπου 450.000 άτομα βρίσκονταν σε φάση εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας το 2012.
- Τις δυνάμεις τους στον επιχειρηματικό στίβο δοκιμάζουν πάνω από 160.000 νέοι (25 - 34 ετών).
- Περισσότερα άτομα από ό,τι τα προηγούμενα χρόνια διαπιστώνουν ότι υπάρχουν επιχειρηματικές ευκαιρίες γύρω τους.
- Παραμένει έντονη η κυριαρχία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.
- Υστερεί σημαντικά (σχεδόν κατά το ήμισυ) η γυναικεία επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων έναντι της ανδρικής.
- Ωστόσο, σε αρκετούς ποιοτικούς δείκτες (όπως βαθμός εξωστρέφειας, χρήση νέων τεχνολογιών) οι Ελληνίδες φαίνεται ότι καταγράφουν καλύτερες επιδόσεις από τους Έλληνες επιχειρηματίες

Την ετήσια έρευνα για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα, με τίτλο: «**Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2012-13: Ενδείξεις ανάκαμψης της μικρής επιχειρηματικότητας;**», παρουσίασε σήμερα το **Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)**.

Από τα ευρήματα της μελέτης του **IOBE** προκύπτει ότι η κρίση έχει θέσει σε κίνηση κάποιες διαδικασίες αναδιάρθρωσης, ακόμα και στο επίπεδο της μικρής επιχειρηματικότητας που χαρακτηρίζει το ελληνικό επιχειρείν. Η ποιοτική βελτίωση των επιχειρηματικών εγχειρημάτων αποτυπώνεται στην άνοδο του ποσοστού των νέων επιχειρήσεων που προσφέρουν υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και, αντίστροφα, στη μείωση του ποσοστού εκείνων που απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή. Από την άλλη πλευρά η έρευνα καταγράφει την μείωση του ποσοστού του πληθυσμού που βρίσκονταν σε φάση εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας, τάση που συνδέεται με τη δυσμενή οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα. Επίσης από την έρευνα προκύπτει ότι η κρίση δεν έχει επηρεάσει την διάρθρωση της εγχώριας οικονομίας με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να κυριαρχούν.

Το **IOBE** διεξάγει την έρευνα για την Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα, στο πλαίσιο του διεθνούς προγράμματος GEM (Global Entrepreneurship Monitor), από το 2003. Τα τελευταία τέσσερα έτη η έρευνα για την Επιχειρηματικότητα πραγματοποιείται με την στήριξη του Ομίλου της Εθνικής Τράπεζας.

Αναλυτικότερα:

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έκθεσης, στην Ελλάδα, πάνω από 450.000 άτομα, που αντιστοιχούν στο 6,5% του ενεργού πληθυσμού (ηλικίες 18-64 ετών) βρισκόταν σε φάση εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας το 2012. Το ποσοστό αυτό είναι σημαντικά χαμηλότερο από το 8% που είχε καταγραφεί το 2011 για την επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων. Η πτώση βεβαίως συνδέεται με την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα, καθώς η ύφεση συρρικνώνει τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που θεωρούνται βιώσιμες. Έτσι, ενώ το 2011 η Ελλάδα κατατασσόταν στην 4η υψηλότερη θέση ανάμεσα στις χώρες καινοτομίας, το 2012 βρίσκεται στην 12η θέση. Μάλιστα, τα πρώτα στοιχεία από την έρευνα του 2013 καταγράφουν μια περαιτέρω πτώση του δείκτη στο 5,5%. Αυτό σημαίνει ότι ο αριθμός των ατόμων που βρισκόταν σε φάση εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας το 2013 ήταν περίπου 380.000 άτομα ή 70.000 λιγότεροι σε σχέση με το 2012.

Πάνω από το ένα τρίτο (36,32%) των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων προέρχονται από το ηλικιακό κλιμάκιο 25 – 34 ετών. Πρόκειται για θετικό γεγονός, καθώς μπορεί να υποθεθεί ότι οι νεότερες ηλικίες φέρνουν μαζί τους στον επιχειρηματικό στίβο

νέες ιδέες και διάθεση πειραματισμού. Ωστόσο, ακόμα και αν αξιολογήσει κανείς θετικά αυτό το στοιχείο, είναι βέβαιο ότι αυτό που εξηγεί την τάση είναι η μεγάλη ανεργία των νέων στη χώρα μας, που απωθεί όλο και μικρότερες ηλικίες από την ελπίδα της εύρεσης μισθωτής εργασίας και, άρα, τις στρέφει προς κάποιου είδους αυτόνομη επιχειρηματική δραστηριοποίηση.

Η επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων είναι ελαφρώς υψηλότερη στην περίπτωση των μεταναστών σε σύγκριση με το ποσοστό που καταγράφεται για τον γηγενή πληθυσμό (6,9% έναντι 6,3%). Πρόκειται για αναμενόμενο εύρημα, καθώς οι μετανάστες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στην πρόσβαση σε θέσεις μισθωτής απασχόλησης (σε σύγκριση με τον γηγενή πληθυσμό), με αποτέλεσμα η επιχειρηματική διέξοδος να είναι για αυτούς πιο εύκολα επιλέξιμη.

Αναφορικά με τον δείκτη καθιερωμένης επιχειρηματικότητας η Ελλάδα παρουσιάζει την υψηλότερη επίδοση μεταξύ των χωρών καινοτομίας (12,3%). Ωστόσο, είναι σαφώς χαμηλότερο το ποσοστό σε σχέση με το 2011 (15,8%). Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ το 2012 ήταν το χειρότερο έτος της ύφεσης στην οποία βρίσκεται η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και την ανεργία, η δομή της ελληνικής οικονομίας ως βασιζόμενης στη μικρή επιχείρηση δεν μεταβάλλεται. Η κυριαρχία των μικρών επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία φαίνεται ότι υποχωρεί μόλις οριακά. Η χώρα μας ήταν λοιπόν και παραμένει οικονομία μικροεπιχειρηματιών.

Προς την ίδια κατεύθυνση η Ελλάδα καταγράφει την δεύτερη υψηλότερη επίδοση ανάμεσα στις χώρες καινοτομίας στην συνολική επιχειρηματικότητα. Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί πως για τις χώρες καινοτομίας που καταγράφουν υψηλή συνολική επιχειρηματικότητα, η επίδοσή τους οφείλεται κυρίως στην υψηλή επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων. Αντιθέτως, η Ελλάδα αποτελεί εξαίρεση μεταξύ αυτών καθώς η υψηλή επίδοση στο συνολικό δείκτη διαμορφώνεται πρωτίστως από την υψηλή τιμή της καθιερωμένης επιχειρηματικότητας. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει πως η υψηλή συνολική επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα δεν αντανακλά τη δυναμική της οικονομίας αλλά περισσότερο μια σχετική αγκύλωση σε παλαιότερες δομές.

Επιχειρηματικές προδιαθέσεις και κίνητρα

Στους πολιτισμικούς παράγοντες, δηλαδή στη γενικότερη στάση μιας κοινωνίας απέναντι στην επιχειρηματική δραστηριότητα, η χώρα μας καταγράφει μια από τις υψηλότερες επιδόσεις στην κοινωνική καταξίωση και σεβασμό προς τους επιτυχημένους επιχειρηματίες. Αντιθέτως, η Ελλάδα καταγράφει σταθερά τη

χαμηλότερη επίδοση μεταξύ των χωρών καινοτομίας στην προβολή επιτυχημένων περιπτώσεων επιχειρηματικότητας από τα μέσα ενημέρωσης.

Οι αντιλήψεις στην Ελλάδα σχετικά με την ύπαρξη επιχειρηματικών ευκαιριών εντός του επόμενου εξαμήνου καταγράφουν με ποσοστό 12,9% μια από τις χαμηλότερες επιδόσεις παγκοσμίως για το 2012. Η επίπτωση της μακροχρόνιας ύφεσης της ελληνικής οικονομίας στο σχετικό δείκτη είναι βέβαια αναμενόμενη. Ωστόσο, σε σχέση με την περίοδο 2008-2011 παρατηρείται μια σαφής αντιστροφή της πτωτικής τάσης (π.χ. το 2011 ήταν 10,9%). Φαίνεται λοιπόν ότι καταγράφεται μια τάση ανάκαμψης της οικονομίας, καθώς περισσότερα άτομα από ό,τι στο παρελθόν διαπιστώνουν ότι υπάρχουν επιχειρηματικές ευκαιρίες γύρω τους. Επίσης, το 64,4% του δείγματος απαντά ότι η επιχειρηματικότητα είναι καλή επιλογή σταδιοδρομίας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό το 2011 ήταν μόνο 61%. Η αύξηση αυτή υποδηλώνει μια θετικότερη εκτίμηση για τις προοπτικές βιωσιμότητας νέων εγχειρημάτων σε σύγκριση με το παρελθόν, άρα ενδεχομένως υποδηλώνει και την προσδοκία ότι οι προοπτικές της οικονομίας αναμένεται να βελτιωθούν.

Όσον αφορά τους προσωπικούς παράγοντες, οι Έλληνες εξακολουθούν να καταγράφουν –όπως και όλα τα προηγούμενα έτη- υψηλή επίδοση στον δείκτη που αφορά τις ικανότητες, τις γνώσεις και την εμπειρία για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο άλλος προσωπικός παράγοντας που αφορά τον φόβο της αποτυχίας καθώς το 2012, περισσότεροι από επτά στους δέκα Έλληνες δήλωναν ότι ο φόβος της αποτυχίας θα τους απέτρεπε να ξεκινήσουν μια επιχειρηματική δραστηριότητα.

Τα ευρήματα αναφορικά με τα κίνητρα επιχειρηματικής δραστηριοποίησης αναδεικνύουν πως μετά την έναρξη της κρίσης στην Ελλάδα η επιχειρηματικότητα ανάγκης σημείωσε σημαντική αύξηση καθώς 3 στους 10 επιχειρηματίες δηλώνουν πως στράφηκαν στον επιχειρηματικό στίβο από ανάγκη. Με άλλα λόγια, η συνεχιζόμενη ύφεση οδηγεί περισσότερους Έλληνες στον επιχειρηματικό στίβο από ανάγκη, παρά για λόγους εκμετάλλευσης πραγματικών επιχειρηματικών ευκαιριών.

Ποιοτικά χαρακτηριστικά των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων

Η νέα επιχειρηματικότητα συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη όχι τόσο μέσω του πλήθους των νέων εγχειρημάτων που θέτει σε λειτουργία, όσο κυρίως μέσω των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών. Σε αυτό το πλαίσιο, μεγαλύτερη σημασία έχει η καινοτομικότητα, η εξωστρέφεια και οι προοπτικές δημιουργίας απασχόλησης των νέων εγχειρημάτων, παρά ο αριθμός τους.

Σχετικά με τις προοπτικές δημιουργίας απασχόλησης, από το σύνολο του δείγματος κατά την έρευνα πληθυσμού το 2012, το υψηλότερο ποσοστό των ατόμων ηλικίας

18 έως 64 ετών δήλωναν ότι δεν προσδοκούν να δημιουργήσουν πάνω από τέσσερις νέες θέσεις απασχόλησης σε βάθος πενταετίας, ενώ μόλις το 0,67% προσδοκούσαν να δημιουργήσουν μεταξύ 5 και 19 νέες θέσεις. Αυτό σημαίνει ότι η νέα επιχειρηματικότητα στη χώρα μας εξακολουθεί να αναπαράγει τη βασική δομή της ελληνικής οικονομίας: μια οικονομία που βασίζεται στην ύπαρξη και λειτουργία πολύ μικρών επιχειρήσεων οι περισσότερες εκ των οποίων δεν αναπτύσσονται και ως εκ τούτου δεν δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

Αναλύοντας τον βαθμό εξωστρέφειας των νέων επιχειρήσεων προκύπτει πως το 2012 το 20,6% των νέων επιχειρηματιών δήλωναν ότι πάνω από το 25% των πελατών τους θα προέρχονται από το εξωτερικό. Το αντίστοιχο ποσοστό το 2011 ήταν μόνο 16,1%. Από την άλλη πλευρά, 51,3% των νέων επιχειρηματιών δήλωναν ότι θα απευθυνθούν αποκλειστικά στην εγχώρια αγορά, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό το 2011 ήταν 44,8%. Φαίνεται λοιπόν ότι η κρίση έχει ενεργοποιήσει δύο αντιθετικές τάσεις, οι οποίες ενδεχομένως αντανακλούν αφενός τον συντηρητικό προσανατολισμό των εγχειρημάτων που ξεκινούν κυρίως για λόγους ανάγκης, αλλά αφετέρου, και τον περισσότερο αισιόδοξο προσανατολισμό των εγχειρημάτων που έχουν ως κίνητρο την εκμετάλλευση των ευκαιριών που έχει αναδείξει η κρίση.

Γυναικεία επιχειρηματικότητα

Στην έκθεση του **IOBE** αναλύεται επίσης η γυναικεία επιχειρηματικότητα σε όρους προσδιοριστικών παραγόντων, αντιλήψεων και κινήτρων. Το ποσοστό των γυναικών που βρίσκονταν το 2012 στην αρχική φάση επιχειρηματικής δραστηριοποίησης (επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων) στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού (ηλικίας 18-64) ήταν της τάξεως του 4.3%. Στον αντίποδα, το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών στο σύνολο του ανδρικού πληθυσμού (18-64) ανέρχεται στο 8.6%. Συνεπώς είναι προφανές πως η γυναικεία επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων υστερεί σημαντικά (σχεδόν κατά το ήμισυ) της ανδρικής. Αναφορικά με τα κίνητρα της γυναικείας επιχειρηματικότητας, η επιχειρηματικότητα ανάγκης στην Ελλάδα εμφανίζεται ισχυρότερη στις γυναίκες επιχειρηματίες αρχικών σταδίων συγκριτικά με τους άνδρες.

Στην Ελλάδα οι αντιλήψεις των γυναικών σχετικά με το εάν διαθέτουν τις ικανότητες και τις δεξιότητες ώστε να αναλάβουν επιχειρηματική πρωτοβουλία παρουσιάζουν ποσοστά που είναι χαμηλότερα από τις σχετικές αντιλήψεις των ανδρών. Ειδικότερα, στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού το 42% θεωρεί πως έχει τις δεξιότητες που απαιτούνται για την εκκίνηση μιας επιχειρηματικής προσπάθειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών είναι 53%. Σε ό,τι αφορά τον φόβο αποτυχίας, οι γυναίκες δηλώνουν για το 2012 πως διακατέχονται από φόβο αποτυχίας για την εκκίνηση μιας νέας επιχειρηματικής προσπάθειας σε ποσοστό

77% στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού, ποσοστό που είναι σαφώς υψηλότερο σε σχέση με τους άνδρες (69%).

Οι γυναίκες επιχειρηματίες αρχικών σταδίων φαίνεται πως εστιάζουν κυρίως στις υπηρεσίες προς καταναλωτές με συντριπτικό ποσοστό της τάξης του 62%. Στον αντίποδα, μόλις το 19% της γυναικείας επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων παρέχει υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις

Ωστόσο, οι γυναίκες έχουν τη τάση να αξιοποιούν τις νεότερες τεχνολογίες στο επιχειρηματικό τους εγχείρημα που αναμένεται άμεσα να ξεκινήσει ή είναι πολύ πρόσφατο, ενώ οι άνδρες επιχειρηματίες φαίνεται πως παραμένουν σε μεγαλύτερο βαθμό προσκολλημένοι στη χρήση παλαιότερων τεχνολογιών. Επίσης, φαίνεται πως η υπεροχή των Ελληνίδων επιχειρηματιών ως προς την τεχνολογική αναβάθμιση μεταφράζεται σε ένα βαθμό σε επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που αντιμετωπίζουν χαμηλότερης εντάσεως ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου, οι γυναίκες εμφανίζονται περισσότερο ικανές σε σχέση με τους άνδρες να δημιουργήσουν και να αναπτύξουν νέες αγορές.

Επίσης, από την ανάλυση προκύπτει πως οι γυναίκες επιχειρηματίες εμφανίζουν έστω και με μικρή διαφορά μία μεγαλύτερη τάση έναντι των ανδρών να ακολουθήσουν στρατηγική εξωστρέφειας. Έτσι, το 9,52% των Ελληνίδων επιχειρηματιών δηλώνει πως το 76-100% των πωλήσεών τους προέρχεται από εξαγωγές, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών είναι λίγο κάτω από 7%.

Τέλος, μία άλλη βασική διαπίστωση είναι πως τα μεγαλύτερα ποσοστά των ερωτώμενων και από τα δύο φύλα δηλώνουν πως εντός της ερχόμενης πενταετίας αναμένουν να δημιουργήσουν 1 έως 5 θέσεις εργασίας με ποσοστό 50,62% στις γυναίκες και 45,28% στους άνδρες.

Τι είναι το GEM

Το **IOBE** στο πλαίσιο της συμμετοχής του στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα **GLOBAL ENTREPRENEURSHIP MONITOR (GEM)** εκπονεί την Ετήσια Έκθεση για την Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα που αναφέρεται στην περίοδο 2007-2008. Το GEM είναι ένα ερευνητικό Πρόγραμμα που συλλέγει εμπειρικά δεδομένα από ένα ευρύ σύνολο χωρών παγκοσμίως και μέσω ειδικών εκδόσεων και εκθέσεων συνεισφέρει στη παγκόσμια συζήτηση για την επιχειρηματικότητα. Το **IOBE**, αποτελεί τον ελληνικό εταίρο στο ερευνητικό consortium του GEM και είναι υπεύθυνο για τη διεξαγωγή των αναγκαίων ερευνών στον ελληνικό πληθυσμό, την επεξεργασία των αποτελεσμάτων με βάση την κοινή εναρμονισμένη μεθοδολογία και την ένταξη τους στο διεθνές αναλυτικό πλαίσιο του GEM, ώστε να επιτυγχάνεται η συγκρισιμότητα των στοιχείων.